

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2021.27.247068>

УДК 378.04:338.48

ВОЛОДИМИР КОНДЕЛЬ

ORCID: 0000-0002-4851-0523

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК БЕЗПЕЧНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ ТУРИЗМУ

У статті проведено аналіз досліджень вітчизняних та закордонних науковців щодо підготовки висококваліфікованих фахівців туристичної сфери. Доведено, що сучасний розвиток туризму безпосередньо залежить від гарантування безпеки туристів та працівників туристичної індустрії, від рівня захисту їх життя, здоров'я і майна. На прикладах викладання дисципліни «Безпека туризму» показано процес формування навичок безпечної професійної діяльності майбутніх фахівців у сфері туризму, уміння правильно оцінити шкідливі та небезпечні чинники і вжити відповідні заходи щодо запобігання небезпеці або зменшення її впливу на туристів та працівників туристичної індустрії.

***Ключові слова:** безпека туризму, формування навичок, безпечна професійна діяльність*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку питання безпеки туризму набуло глобального значення, оскільки туристичний бізнес набирає планетарного масштабу. Проте сьогоднішня соціально-економічна ситуація у світі має багато негараздів, які необхідно враховувати в туристичному бізнесі з метою забезпечення безпеки туристичної подорожі. Аналізуючи стан безпеки на курортах світу або в готельному бізнесі, можна навести чимало прикладів масових випадків травмування або загибелі туристів, працівників туристичної індустрії, відвідувачів розважальних місць через перебування у небезпечних місцях або в період природних катастроф, порушення правил безпеки щодо поводження з вогнем або піротехнічними засобами, неякісний стан туристичної інфраструктури, а також відсутність або зневажливе ставлення до запобіжних заходів з питань безпеки. Це означає, що гарантування безпеки споживачів туристичних послуг, працівників туристичної індустрії та готельно-ресторанного бізнесу, а також суміжних із цими галузями сфер діяльності (торгівля, перевезення пасажирів тощо) є надзвичайно актуальним (Івашина, 2015, с. 101-102). Вирішення цього питання або суттєве зменшення ризику виникнення небезпек під час туристичної подорожі неможливе без формування навичок безпечної професійної діяльності майбутніх фахівців у сфері туризму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підготовки висококваліфікованих фахівців туристичної сфери не залишаються поза увагою вітчизняних та закордонних науковців. У своїх працях вони досліджують процес формування професійної компетентності та працездатності майбутніх фахівців (Казарницькова, 2009), готовність до екологічного виховання учнів (Сорокіна, 2012), різні методологічні підходи у формуванні фахівців з туризмознавства (Люта, 2018). Багато авторитетних учених (О. Айгістова, М. Ахмедова, В. Баранова, І. Булигіна, О. Земскова, Л. Івлева, Л. Кнодель, В. Кожеваткін, А. Конох, В. Лишик, Н. Наумова, О. Сеселкін, Л. Титова, І. Томілов, Л. Устименко, О. Фастовець, В. Федорченко, Н. Хмілярчук та інші) розглядають окремі аспекти професійної підготовки фахівців у сфері туризму (педагогічні технології у підготовці менеджерів туризму, організаторів туристичної анімації, фахівців із спортивно-оздоровчого туризму; розробка регіональних туристичних маршрутів; організація навчальної практики тощо).

Безпеку у сфері туристичної індустрії та готельно-ресторанного бізнесу досліджували Н. Галла, А. Голод, О. Заноско, К. Зімані, Л. Івашина, Н. Корж, І. Коварі, В. Козинець, Й. Мансфельд, І. Маркіна, С. Мічурін, А. Пізам, Д. Феннелл, А. Холден, Н. Чорненко та інші. Праці учених показали, що сучасний розвиток туризму безпосередньо залежить від забезпечення безпеки туристів, працівників туристичної індустрії, від рівня захисту їх життя, здоров'я і майна.

Й. Мансфельд і А. Пізам визначили три групи концепцій безпеки туризму, які стосуються генезису загроз безпеки туризму, впливу цих загроз на туристичний бізнес, туристів та населення DESTINATION, а також реакцій усіх суб'єктів туристичної діяльності на наявні та потенційні загрози (Mansfeld, Pizam, 2005, p. 3), а І. Коварі і К. Зімані зазначили, що у найближчому майбутньому питання безпеки туризму посяде належне місце у маркетингових стратегіях туристичних підприємств і стане найважливішим чинником конкурентної боротьби (Kovari, Zimany, 2011, p. 60).

Використовуючи дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців, можна виділити три складові безпеки туризму: безпека туристичного бізнесу (економічна безпека туризму); безпека туристичних об'єктів (геотурій, DESTINATION); безпека в туризмі (безпека туристів). З урахуванням цих складових маємо наступну класифікацію безпеки туризму за змістом (Голод, 2014, с. 192-193):

- геополітична безпека (політична, військово-політична і політико-правова);
- культурна безпека (соціальна, демографічна, кримінальна);

- ринкова безпека (фінансова, валютна);
- безпека екосистем (екологічна, безпека життєдіяльності, безпека у надзвичайних ситуаціях),
- безпека персональних даних (інформаційна безпека, безпека інформаційного середовища);
- медична безпека (здоров'я туристів, медичних послуг);
- безпека обслуговування (транспортних послуг, послуг харчування, проживання, рекреаційних занять);
- безпека споруд та обладнання (технологічна та інженерна).

Для підготовки фахівців з безпеки туризму маємо навчальні підручники та посібники, видані вітчизняними (Козинець, 2006; Чорненка, 2019) та закордонними (Holden, Fennell, 2013) розробниками. Зокрема, підручник з туризму та навколишнього середовища, надрукований в США та Канаді видавництвом Routledge, складається з п'яти основних розділів, присвячених впливу туризму на довкілля та екосистеми (дику природу, водні ресурси, гірське середовище, острови), аналізу різних видів туризму, сучасним та майбутнім проблемам у галузі туризму.

Проведений аналіз наукової та навчальної літератури свідчить про те, що недостатньо дослідженою залишається проблема підготовки висококваліфікованих фахівців туристичної індустрії та готельно-ресторанного бізнесу з точки зору їх безпечної професійної діяльності.

Метою статті є дослідження процесу формування навичок безпечної професійної діяльності майбутніх фахівців у сфері туризму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно статті 13 Закону України «Про туризм», безпека у галузі туризму – це сукупність факторів, що характеризують соціальний, економічний, правовий та інший стан забезпечення прав і законних інтересів громадян, юридичних осіб та держави в галузі туризму, це стан функціонування туристичної сфери певного регіону (держави) у визначений період часу, що характеризується відсутністю загроз і таким поєднанням туристичних ресурсів та інфраструктури, яке дозволяє забезпечити стабільний розвиток конкретної територіальної рекреаційної системи у майбутньому.

Для підготовки майбутніх фахівців, здатних вирішити поставлені завдання щодо безпечної професійної діяльності, освітньо-професійною програмою «Туризм» запланована дисципліна «Безпека туризму», яку студенти-здобувачі освітнього ступеня «бакалавр» факультету історії та географії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, що навчаються за спеціальністю 24 «Сфера обслуговування» (галузь знань 242 «Туризм»), опановують в 1 семестрі. Це надзвичайно важливо для формування навичок безпечної діяльності майбутніх фахівців у галузі туризму, оскільки вже на початку свого навчання в університеті студенти-першокурсники отримують необхідні знання і компетентності.

Дисципліна «Безпека туризму» спрямована на набуття знань та формування навичок забезпечення безпеки у сфері туризму для успішного здійснення професійної діяльності на підприємствах та в установах туристичної індустрії, в громадських організаціях туристичного профілю, для відкриття і ведення власного бізнесу у сфері рекреації і туризму.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів здатностей, необхідних для створення і підтримання здорових та безпечних умов життєдіяльності і праці туристів і працівників туристичної індустрії, навичок захисту від негативних чинників надзвичайних ситуацій під час туристичних подорожей, умінь впевнено діяти у різних нестандартних ситуаціях.

Після опанування дисципліни «Безпека туризму» майбутні фахівці повинні:

- знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення законодавства національних і міжнародних стандартів щодо безпеки туристів та працівників туристичної індустрії;
- організовувати процес обслуговування споживачів туристичних послуг на основі дотримання стандартів якості і норм безпеки;
- приймати обґрунтовані рішення щодо попередження надзвичайних ситуацій, особистого та колективного захисту від небезпек у галузі туризму;
- діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості у разі виникнення надзвичайної ситуації під час туристичної подорожі;
- професійно виконувати завдання з безпеки туристів та працівників туристичної індустрії у невизначених та екстремальних ситуаціях.

Для вирішення поставлених завдань дисципліна «Безпека туризму» розглядає різноманітні теми з безпеки у галузі туристичної діяльності, а саме, теоретичні основи безпеки, законодавчу базу, фактори ризику, безпеку туристів у надзвичайних ситуаціях, безпеку праці на туристичних підприємствах, санітарно-епідемічну безпеку, страхування та контроль за дотриманням правил безпеки, безпеку туриста на транспорті, у різних видах туризму, зокрема, екстремального туризму, правила поведінки у закордонній поїздки та виживання туриста в екстремальних умовах, нещасні випадки та захворювання, забезпечення пожежної безпеки в туристичній індустрії.

На початку навчального року автором статті розроблено робочу програму і силябус навчальної дисципліни «Безпека туризму», у яких вказано мету вивчення дисципліни, очікувані результати та критерії оцінювання навчання, програму з темами лекцій, практичних занять і самостійної роботи студентів, форми контролю знань та розподіл балів, шкалу оцінювання та рекомендовані джерела інформації. Для формування навичок безпечної

професійної діяльності майбутніх фахівців у галузі туризму на денній формі навчання заплановано 48 год. аудиторних занять (24 год. лекцій і 24 год. практичних занять) і 72 год. самостійної роботи. Для якісного опанування дисципліни студенти можуть використати не тільки вищезазначені посібники та підручники, але й розроблені автором статті методичні рекомендації до 12 практичних занять з курсу на теми:

1. Ідентифікація небезпек у сфері туризму.
2. Організація безпеки у сфері туризму в Україні.
3. Оцінка ризику небезпек у туристичній діяльності.
4. Вплив психофізіологічних особливостей людини на її безпеку в туристичній діяльності.
5. Оцінка параметрів мікроклімату та освітлення на туристичних підприємствах.
6. Індивідуальне фізичне здоров'я та безпека харчування в туризмі.
7. Страхування від небезпек у туристичній діяльності.
8. Аналіз ризику подорожей різними видами транспорту.
9. Види екстремального туризму і правила виживання людини в екстремальних умовах.
10. Тероризм як загроза розвитку міжнародного туризму.
11. Медичні аспекти безпеки в туризмі.
12. Пожежна безпека в туризмі.

Ці рекомендації містять тексти практичних занять з питаннями для самостійного опрацювання та обговорення, вказівки до самостійної роботи студентів, а також перелік використаних джерел. Для зручності навчання кожне практичне заняття розміщено на університетській платформі **GSuite**. **Ці розробки дозволяють студентам дистанційно опанувати пройдений матеріал, дати відповіді на контрольні питання або виконати практичне завдання** (Кондель, 2020, с. 4-6), що сприяє формуванню у молоді відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання у повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки споживачів туристичних послуг, працівників туристичної індустрії та готельно-ресторанного бізнесу.

Важливо також зауважити, що курс «Безпека туризму» у 1 семестрі вивчається студентами-першокурсниками разом з туризмознавством, рекреаційними комплексами світу, інформаційними системами та технологіями в туризмі. Більше того, знання і навички безпечної професійної діяльності, набуті при опануванні дисципліни «Безпека туризму», студенти зможуть ефективно використовувати, навчаючись на старших курсах.

Для створення сприятливого організаційно-правового та економічного середовища, формування конкурентоспроможного ринку туристичних послуг на основі ефективного використання природного та історико-культурного потенціалу України, забезпечення її соціально-економічних інтересів та екологічної безпеки необхідно виховати висококомпетентних фахівців, здатних забезпечити відповідне теоретичне та практичне підґрунтя для розвитку туризму, підготовлених до успішного здійснення професійної діяльності та можливості досягати найвищих результатів (Казарницькова, 2009, с. 67-68). Саме тому, вивчаючи потім географію туризму, рекреаційні регіони України, підприємництво в туризмі, економіку та планування підприємства в туризмі, правове регулювання туристичної діяльності, туристичне країнознавство, організацію надання транспортних послуг в туристичному бізнесі, організацію готельно-ресторанного господарства та оздоровчо-спортивний туризм, студенти мають вирішувати різноманітні питання безпеки туризму, з якими вони ознайомилися на 1 курсі.

Охарактеризуємо практичні заняття з безпеки туризму щодо формування навичок безпечної професійної діяльності.

1. *Ідентифікація небезпек у сфері туризму.* Проводиться аналіз структури безпеки туризму, джерел небезпек та їх класифікації, небезпечних та шкідливих вражаючих факторів і небезпечних зон у туристичній діяльності. Студентам пропонується оцінити варіанти взаємного розташування небезпечної зони та перебування туриста, виявити можливі небезпечні ситуації та вражаючі фактори під час подорожі у Карпати.

2. *Організація безпеки у сфері туризму в Україні.* Вивчається досвід організації безпечної роботи туристичної фірми з урахуванням можливої небезпеки для туристів під час подорожі. Студенти знайомляться з обов'язками суб'єктів туристичної діяльності щодо забезпечення безпеки туристів, компетенціями органів державного управління, які забезпечують контроль за виконанням вимог безпеки туристів, правом вимагати надання необхідної та достовірної інформації про туристичне підприємство і про подорож; процесом страхування як основи безпечної подорожі, а також заходами щодо поліпшення безпеки туристів.

3. *Оцінка ризику небезпек у туристичній діяльності.* Аналізується ризик виникнення небезпек у сфері туризму та визначаються відносні частки кожного джерела небезпеки для окремого туриста в залежності від його віку, статі, місця проживання, професії, індивідуального способу життя. Студенти можуть самі оцінити себе та вплив поганих звичок (паління, алкоголь), а також непрофесійне водіння автомобіля на загальний ризик, який за шкалою порівняння смертельних ризиків може стати екстремальним.

4. *Вплив психофізіологічних особливостей людини на її безпеку в туристичній діяльності.* Розглядаються особливості біоритмічних типів працездатності туриста («жайворонки», «голуби», «сови») і інтервали часу з найвищою їх працездатністю, психологічні властивості особистості (темперамент, характер, пам'ять,

мислення, увага тощо), що суттєво впливають на імовірність нещасних випадків у сфері туризму. Студенти мають скласти приблизний добовий хронометраж енерговитрат людини (з розрахунку на масу тіла в 70 кг) певної професії або посади у сфері туристичного та готельного бізнесу, зайнятої при виконанні конкретної фізичної чи розумової роботи, а також за допомогою відповідних тестів об'єктивно оцінити свої рівні самооцінки та стресостійкості, які охарактеризують їх готовність до участі у туристичних подорожах.

5. *Оцінка параметрів мікроклімату та освітлення на туристичних підприємствах.* Параметри мікроклімату та освітлення суттєво впливають на умови праці у приміщеннях туристичних підприємств, зокрема, доведено, що близько 20% усіх нещасних випадків відбувається через погане освітлення. За показниками відповідних приладів студенти можуть самостійно оцінити умови праці (оптимальні, допустимі, шкідливі або небезпечні) і запропонувати заходи щодо їх поліпшення.

6. *Індивідуальне фізичне здоров'я та безпека харчування в туризмі.* Надзвичайно важлива тема, оскільки від стану фізичного здоров'я туристів та раціонального харчування залежить безпека будь-якої туристичної подорожі. На занятті вивчаються принципи здорового способу життя та показники фізичного здоров'я (пульс, артеріальний кров'яний тиск, маса тіла). За індексом Кетле, показником Руф'є-Діксона та тестом Кваса кожен студент може оцінити свій стан здоров'я і, використовуючи дані 4-го практичного заняття щодо добових енерговитрат людини, скласти раціональний режим харчування.

7. *Страховання від небезпек у туристичній діяльності.* Детально описуються види страхування, процес особистого страхування в туризмі, найбільш типові страхові випадки, що трапляються з туристами, особливості страхування подорожуючих до Шенгенської зони та інших країн світу. Плануючи подорож, студенти мають знати, які переваги надає страховка Шенген, як вона оформляється і скільки коштує, від чого залежить розмір страхового тарифу і як використати своє право на відшкодування збитків під час туристичної подорожі у разі настання страхового випадку.

8. *Аналіз ризику подорожей різними видами транспорту.* Досліджуються основні переваги та недоліки подорожей повітряним, залізничним, автомобільним та водним транспортом, а також подорожей з рюкзаком. Вибираючи вид транспорту для своєї туристичної діяльності, майбутні фахівці за пріоритетністю вимог мають поставити на перше місце саме безпеку подорожі, а вже потім – вартість, комфортабельність, швидкість пересування тощо.

9. *Види екстремального туризму і правила виживання людини в екстремальних умовах.* Проводиться аналіз різних форм екстремального туризму (дайвінг, водні лижі, віндсерфінг, слаломний каякінг, парашутний спорт, групові та купольна акробатика, дельтапланеризм, маунтинбайкінг, спелеологія, гірськолижний туризм, альпінізм, сноубординг тощо). Деякі з цих видів екстремального туризму набули такої популярності, що стали видами спорту і увійшли до програми літніх та зимових Олімпійських ігор. Займаючись будь-яким видом екстремального туризму, молоді необхідно набути навичок виживання у важких умовах, яке неможливе без відповідного фізичного і психологічного стану (волі, рішучості, зібраності, витривалості), знань природи, запасів води та їжі, ефективності спорядження тощо.

10. *Тероризм як загроза розвитку міжнародного туризму.* Розглядаються причини виникнення тероризму, приклади терористичних актів у світі, а також перелік найбільш небезпечних для туристів країн світу. Плануючи подорож у країну, де можливі теракти, туристи мають усвідомлювати підвищену відповідальність за своє життя і життя оточуючих людей, оминати небезпечні та сумнівні місця, бути уважними і ввічливими до місцевого населення, поважати їх звичаї та традиції.

11. *Медичні аспекти безпеки в туризмі.* Описуються основні медичні вимоги до учасників туристичного походу, параметри самоконтролю, порядок надання першої медичної допомоги та оцінка загального стану потерпілого, обов'язки санінструктора. Студенти мають знати види захворювань, які не дозволяють людині брати участь у походах або займатися складними видами туризму, а також комплекс профілактичних заходів, який має здійснити кожен з учасників перед тим, як вирушити у туристичний похід. Також туристи повинні уміти правильно надати першу медичну допомогу, визначити стан потерпілого і вчасно транспортувати його до відповідного медичного закладу.

12. *Пожежна безпека в туризмі.* Оскільки пожежі здатні викликати значні руйнівні та смертоносні наслідки для людини і навколишнього середовища, визначені основні принципи і завдання пожежної безпеки, способи і засоби гасіння пожеж, правила пожежної безпеки для туристичних підприємств та в готелях. Студенти мають пам'ятати, що легше запобігти виникненню пожежі, ніж потім ліквідувати її наслідки, тому повинні неухильно дотримуватися усіх правил пожежної безпеки у приміщеннях туристичних підприємств та готелях, вчасно і якісно проходити навчання та перевірку знань з пожежної безпеки, а у разі виникнення небезпеки – правильно використовувати первинні засоби гасіння пожежі.

Таким чином, пройшовши весь курс «Безпека туризму», майбутні фахівці здобудуть не тільки знання, необхідні для опанування дисциплін на старших курсах, але й сформулюють у собі навички для безпечної професійної діяльності у сфері туризму та готельно-ресторанного бізнесу.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Аналіз наукових джерел і підготовлених автором матеріалів для проведення практичних занять зі студентами показав, що, опанувавши дисципліну «Безпека

туризму», майбутні фахівці матимуть не тільки необхідні знання, але й навички для безпечної професійної діяльності у галузі туризму, зможуть правильно оцінити шкідливі та небезпечні чинники і вжити відповідні заходи щодо запобігання небезпеки або зменшення її впливу на туристів та працівників туристичної індустрії.

У подальших дослідженнях слід звернути увагу на спеціальну підготовку майбутніх фахівців з так званого активного туризму. Необхідно сформувати навички безпечної професійної діяльності не тільки учасників екстремального туризму, але й інших видів туризму (подієвого туризму, паломництва, лікувально-оздоровчого, пішохідного туризму, велотуризму, сільського, екологічного, кінного, мисливського туризму тощо). Кожен з цих видів туризму має свої особливості, які треба обов'язково враховувати при плануванні туристичних подорожей.

Список використаних джерел

- Голод, А. П. (2014). Безпека туризму як об'єкт регіональних економічних досліджень. *Інноваційна економіка*, 4 (53), 190-194.
- Івашина, Л. Л. (2015). Безпека туристів – запорука успіху туристичного бізнесу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Економічні науки*, 12, 1, 101-105.
- Закон України «Про туризм». (1995). *Відомості Верховної Ради України*, 31, 24. Взято з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр/ed20201016/conv/print>.
- Казарницькова, Я. Л. (2009). Процес формування професійної компетентності та працездатності майбутнього фахівця туристської індустрії. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки*, 10 (173), 67-74.
- Козинець, В. М. (2006). *Безпека життєдіяльності у сфері туризму*: навч. посібник. Київ: Кондор.
- Кондель, В. М. (2020). *Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Безпека туризму»*. Полтава, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка.
- Люта, Д. А. (2018). Методологічні підходи у формуванні готовності майбутніх фахівців з туризмознавства до професійної діяльності. *Молодий вчений*, 4.2 (56.2), 138-141.
- Сорокіна, Г. О. (2012). Особливості професійної підготовки фахівців туристичної галузі. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка*, 4 (239), II, 40-46.
- Чорненька, Н. В. (2019). *Безпека туризму*: навч. посібник. Київ: Кондор.
- Mansfeld, Y., Pizam, A. (2005). *Tourism, Security and Safety. From Theory to Practice*. Routledge.
- Kovari, I., Zimany, K (2011). Safety and Security in the Age of Global Tourism. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*. Budapest, 3-4, 5, 59-61.
- The Routledge Handbook of Tourism and the Environment*. (2013). Andrew Holden and David Fennell. Simultaneously published in the USA and Canada by Routledge 711 Third Avenue, New York, NY 10017.

References

- Chornenka, N. V. (2019). *Bezpeka turyzmu [Safety and security of tourism]: navch. posibnyk*. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
- Holod, A. P. (2014). Bezpeka turyzmu yak ob'iekt rehionalnykh ekonomichnykh doslidzhen [Safety and security of tourism as a subject of regional economic researches]. *Innovatsiina ekonomika [Innovative economy]*, 4 (53), 190-194 [in Ukrainian].
- Ivashyna, L. L. (2015). Bezpeka turystiv – zaporuka uspikhu turystychnogho biznesu [Safety of tourists for the success of the tourism business]. *Naukovyi visnyk Khersonskogo derzhavnogho universytetu. Ekonomichni nauky [Scientific Bulletin of Kherson State University. Economic Sciences]*. 12, 1, 101-105 [in Ukrainian].
- Kazarnyskova, Ja. L. (2009). Protses formuvannia profesiinoi kompetentnosti ta pratsezdadnosti maibutnoho fakhivtsia turystskoi industrii [The process of forming of professional competence and capacity of the future specialist of the tourist industry]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka. Pedagogichni nauky [Bulletin of Luhansk T. Shevchenko National University. Series: Pedagogical sciences]*. 10 (173), s. 67-74 [in Ukrainian].
- Kondel, V. M. (2020). *Metodychni rekomendatsii do praktychnykh zaniat z dystsypliny «Bezpeka turyzmu» [Methodical recommendations for practical classes in the discipline "Safety and Security of Tourism"]*. Poltava, Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Kovari, I., Zimany, K (2011). Safety and Security in the Age of Global Tourism. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*. Budapest, 3-4, 5, 59-61.
- Kozynets, V. M. (2006). *Bezpeka zhyttiedialnosti u sferi turyzmu [Life safety in the field of tourism]: navch. posibnyk*. Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
- Liuta, D. A. (2018). Metodolohichni pidkhody u formuvanni hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv z turyzmознавства до profesiinoi diialnosti [Methodological approaches of future tourism specialists' readiness for professional activity]. *Molodyi vchenyi [A young scientist]*, 4.2 (56.2), 138-141 [in Ukrainian].
- Mansfeld, Y., & Pizam, A. (2005). *Tourism, Security and Safety. From Theory to Practice*. Routledge.

- Sorokina, G.O. (2012). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv turystychnoi haluzi [Peculiarities of the professional training of the specialists of the touristic field]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka [Bulletin of Luhansk T. Shevchenko National University]*, 4 (239), II, 40-46 [in Ukrainian].
- The Routledge Handbook of Tourism and the Environment*. (2013). Andrew Holden and David Fennell. Simultaneously published in the USA and Canada by Routledge 711 Third Avenue, New York, NY 10017.
- Zakon Ukrainy «Pro turyzm» [Law of Ukraine "On Tourism"]. (1995). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy [Information of the Verkhovna Rada of Ukraine]*, 31, 24. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-vr/ed20201016/conv/print> [in Ukrainian].

KONDEL V.

Poltava V. G. Korolenko national pedagogical University, Ukraine

FORMING OF SKILLS OF SAFE PROFESSIONAL ACTIVITY OF FUTURE SPECIALISTS IN THE TOURISM SECTOR

The article analyzes the research of domestic and foreign scientists on the training of highly qualified specialists in the field of tourism. It is proved that the modern development of tourism directly depends on ensuring the safety of tourists and workers in the tourism industry, the level of protection of their lives, health and property. Examples of teaching the discipline "Safety and Security of Tourism" show the process of developing skills of safe professional activities of future professionals in the field of tourism, the ability to properly assess harmful and dangerous factors and take appropriate measures to prevent hazards or reduce their impact on tourists and tourism industry.

The discipline "Safety and Security of Tourism" is aimed at acquiring knowledge and skills of security in the field of tourism for the successful implementation of professional activities in enterprises and institutions of the tourism industry, in public organizations of tourism, to open and run their own business in recreation and tourism.

The purpose of the discipline is to form students' abilities necessary to create and maintain healthy and safe living and working conditions for tourists and workers in the tourism industry, skills to protect against the negative factors of emergencies during tourist trips, the ability to act confidently in various unusual situations.

To solve the set tasks, the discipline "Safety and Security of Tourism" considers various topics on security in the field of tourism, namely, the theoretical foundations of security, legislation, risk factors, safety of tourists in emergencies, occupational safety at tourism enterprises, sanitary and epidemiological safety, insurance and control over the observance of safety rules, safety of tourists on transport, in various types of tourism, in particular, extreme tourism, rules of conduct in foreign travel and survival of tourists in extreme conditions, accidents and diseases, fire safety in the tourism industry.

For high-quality mastering of the discipline the author of the article has developed methodical recommendations for 12 practical classes on the course "Safety and Security of Tourism", the quality of which allows future professionals to gain not only knowledge necessary for mastering disciplines in senior courses, but also to develop skills for safe professional activity in tourism, hotel and restaurant business.

Key words: *safety and security of tourism, forming of skills, safe professional activity*

Стаття надійшла до редакції 15.05.2021 р.